

Keräilijän tunnustuksia osa 13: BRITILEHDISTÖLLE, YKSINOIKEUDELLA

Jyrki Vainio

Englantilaiset sanomalehdet tunnetaan maailmalla lähinnä räävittömästä sensationalismistaan ja kolmassivun työstä. Niiden sarjakuvakulttuuria tulee ajatelleeksi harvoin. Tutustumiskäynti Lontooseen paljastaa, että Englannissa poikkeavat muualla totutusta monet muutkin asiat autojen ajo-suunnan lisäksi.

Sarjakuvapiirtäjiä tuskin voi pitää minään seurapiinijulkiksina. Mutta kun piirtäjä Charles Peattie (s. 1958) kutsuu minut englantilaiseen herrasmiestyylin kerholleen drinkille, käy ilmi, että kyseessä on maineikas yksityisklubi Groucho Club Sohossa. Sen nimi pulpahtaa esiin anekdooteissa, joita kerrotaan sellaisista ihmisistä kuten David Bowie tai Robert DeNiro. Tai Damien Hirst.

Yksityisklubit ovat kaikesta päätellen avain Lontoon piireihin alalla kuin alalla. Charles Peattie piirtää bisnesmaailmaan sijoittuvaa sanomalehtisarjaa nimeltä Alex, joten tällaisessa seurassa liikkuminen on hänelle tarpeen jo lähdemateriaalinkin kannalta. ”Sarjan kirjoittaja Russell Taylor taitaa olla jäsenenä jo kuudessa tai seitsemässä eri klubissa”, hän kertoo.

Groucho Club on Peattien mukaan erityisesti mediäväen suosima kohtauspaikka. Nytkin kuulemma nurkassa istuu maassa hyvinkin tunnettuja tv-juontajia, joista suomalaisena tietysti olen täysin tietämätön.

Peattie huomauttaa, että eri alojen sisäpiirit niinkin suuressa kaupungissa kuin Lontoossa ovat lopulta aika pienet. Vähintäänkin tuttavien tuttavien kautta kaikki tuntuvat olevan yhteydessä kaikkiin.

© Charles Peattie

*Jyrki Vainio writes from
Charles Peattie*

Lehdistömaailmassa tämä korostuu entisestään, sillä lehtiä on itse asiassa hyvin vähän.

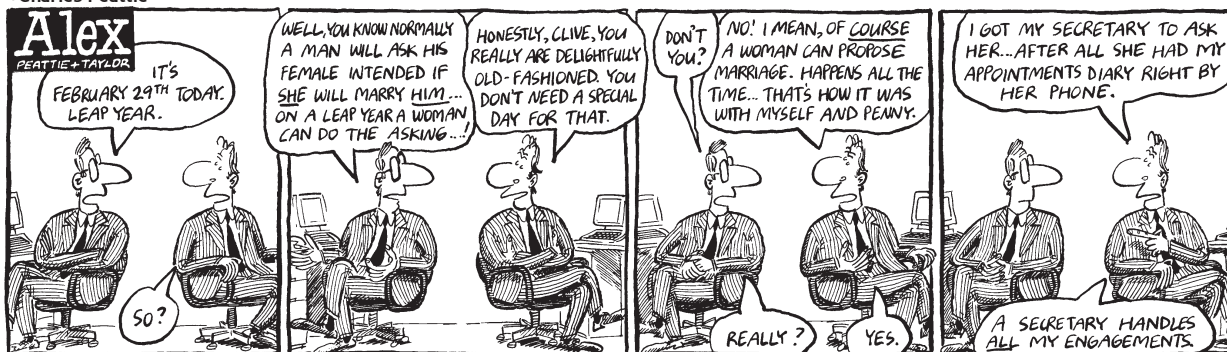
Valtakunnallinen tusina

Peattie muistuttaa, että Englannissa ei ole maakunnallisia sanomalehtiä. Aivan pienten paikallislehtien lisäksi ei ole vaikkapa Birminghamin tai Manchesterin seudun omia sanomalehtiä, vaan ainoastaan suuria valtakunnallisia lehtiä, joita luetaan kaikkialla maassa. Tämä tarkoittaa, että koko maassa ei ole kuin tusinan verran varsinaisia päivittäisiä

sanomalehtiä.

Erilainen lehtikulttuuri heijastuu myös sarjakuviin: sanomalehtien sarjakuvavisit räätälöidään kunkin lehden linjaan ja lukijakuntaan sopivaksi, eivätkä yhden lehden sarjat ilmesty missään muualla. Englantilaiset sarjat ostetaan tekijöiltä yksinoikeudella, usein varta vasten kyseistä lehteä varten suunniteltuina. Ulkomaisia sarjoja pääsee mukaan vain vähän, mutta niidenkin on sopeuttava vallitsevaan käytäntöön: sellaisetkin laajalevikkiset sarjat kuin Karvinen ja Tenavat ilmestyvät Englannissa vain yhdessä ainoassa sanomalehdessä.

©Charles Peattie

Alex on menestyvä, omahyväinen ja kovapintainen sijoituspankkiiri.

Kysyn Charles Peattielta, miten piirtäjät Englannissa saavat elantonsa. Jos markkinat ovat näin rajatut, ei systeemi ainakaan voi olla sama kuin Amerikassa, jossa lehdet ostavat sarjansa halvalla, mutta sama sarja voi ilmestyä yhtä aikaa lukemattomissa eri lehdissä.

Charles vakuuttaa, että kun piirroksentekijä kerran on myytävä lehtiin yksinoikeudella, tämä todellakin otetaan palkkauksessa huomioon. Siis aivan toisin kuin - krmh! - Suomessa. Englantilainen lehti voi kuulemma maksaa suosituille piirtäjälleen yli kuusinumeroista palkkaa. Tällaisen aseman saavuttaminen vaatii kuitenkin vuosien työtä. ”Mutta sitten kun jostain sarjasta tai piirtäjästä tulee suosittu, se katsotaan tärkeäksi osaksi lehden imagoa ja siitä halutaan pitää kiinni”.

Peattie tietää mistää puhuu: hänen Alex-sarjansa on saanut kilpailutettua työnantajia pariinkin kertaan, loikkaamalla ensin lyhytikäisestä London Daily Newsista The Independentiin ja vuonna 1992 Daily Telegraphiin.

Yksinoikeuskin koskee ainoastaan Britanniaa: sarjoja levitetään kuitenkin myös entisiin imperiumin alusmaihin, mm. Kanadaan ja Australiaan.

Bisnes-näkökulma

Mietin, onko piirrosalan työpaikoista siten Englannissa hirveä taistelu, jos keran julkaisukanavia ei ole kuin aivan kourallinen: kymmenkunta sanomalehteä ja niissä vain muutama piirtäjä kussakin. Peattielta saan käsityksen, että päteviä tekijöitä ei silti ole mitenkään liikaa. Kun pila- ja sarjakuvapiirtäjiä on koko maassa niin olemattoman vähän, ei se tunnu tulevan taiteilijoille edes mieleen mahdollisena uravalintana.

Peattie itse on saanut kuvataidekoulutuksen. Hän työskenteli 80-luvulla muotokuvamaalarina. Niinpä bisnesmaailma, johon Alex-sarja sijoittuu, tuntuikin aluksi aika vieraalta aiheelta.

”Pilkkasimme 80-luvulla juppien arvoja ja yritimme näyttää heidät kamalina

ihmisinä, joilla oli hirveitä mielipiteitä. Mutta näissä piireissäpä sarjasta alettiin tykkäämään kovasti - he ottivatkin nämä näkemykset todesta, eivätkä tajunneet, että heistä oli tarkoitus tehdä pilaa!”

Alex on menestyvä sijoituspankkiiri, joka tuntuu kaikin puolin tyytyväiseltä omaan kovapintaisuuteensa ja ylimielisyyteensä.

Sarjan tyyppillinen asetelma on, että hahmot alkavat keskustella jostain asiasta, mutta lopulta paljastuu, että he ovat katsooneet asioita täysin odottamattomalta suunnalta. Esimerkiksi, että Alex pikkupoikana piti kovasti Batman-sarjasta, mutta hänen ihailunsa kohteena olivatkin vain ne jakso, joissa Bruce Wayne oli rikas playboy, eivätkä ne, missä tämä käsittämättömästi peitti henkilöllisyytensä ja lähti rikollisten perään.

Peattie kertoo kuululleensa, että monet lukijat Cityn bisnes-piireissä tapaavat leikata sarjan aamun lehdestä talteen ja kantavat sitä sitten mukanaan lompakossa, jotta voivat näyttää sen työtovereilleen. Nyt hän yrittää kehittää sarjasta versiota, jonka voisi lähettää ihmisten kännyköihin. ”Eikö hyvä jakso olisi helpompi näyttää toisille kännykän ruudulta kuin kaivaa paperinpalaa lompakosta?”

Alexista on tehty sarjan 20-vuotisjuhlan kunniaksi syksyksi 2007 myös West End -näytelmä. Nimiroolissa on Rimakauhua ja rakkautta -sarjasta tuttu Robert Bathurst. Peattie on käsikirjoituksen lisäksi tehnyt myös piirroksia ja animaatioita, jotka heijastetaan digitaalisesti osaksi näyttöä.

Brittikomedialla, ironista kyllä

Peattie on piirtänyt Alexin lisäksi myös Private Eye -palelteen Mark Warrenin kirjoittamaa strippisarjaa Celeb, joka kertoo aivottomasta rock-tähdestä nimeltä Gary Bloke. Sarjakuvasta tehtiin meilläkin nähty BBC:n komediasarja, jossa hahmoa näytteli Harry Enfield. Bloke on yhdistelmä Mick Jaggeria ja Ozzy Osbournea.

Sarjakuvan tekijäkaksikko oli alkuteksteissä listattu myös tv-sarjan tekijöiksi, mutta Peattie itse ei ollut lopputulokseen ollenkaan tyytyväinen. Hänen mukaansa tuottajat olivat muokanneet tekstejä paljon. ”Ei kuvausvaiheessa kirjoittajalla ollut enää mitään sanavaltaa”.

Sivuprojektit tv:n puolella ovat kuitenkin kiehtoneet Peattietä muutenkin, sillä Celebin ohella hän on kirjoittanut materiaalia myös muutamiin sketsisarjoihin.

Minä alan kehua brittiläistä komedian kirjoitustaitoa, mutta yllättäen Charles suhtautuukin siihen vähättelevästi ja alkaa ylistää peri-amerikkalaisia tilannekomedioita kuten Seinfeld.

”Englantilaiset komediat ovat kyllä purevan ironisia ja älyllisiä - mutta ne eivät tunnu koskaan kykenevän olemaan mitään muuta. Amerikkalaiset komediat pystyvät samalla olemaan myös tunteisiin vetoavia”.

Tämä mielipide kuulostaa meikäläisittäin kovin yllättävältä. Meille amerikkalaiset tilannekomediat näyttävät sentimentaalina ja imelinä ja brittiläinen huumori puolestaan tuntuu niihin verrattuna nasevalta ja älykkäältä. Mutta, jos on pelkästään älyllisen ironian ympäröimänä, voi sekin alkaa tuntua tympäännyttävältä ja ahdistavan kylmältä...

Peattien kommentti näyttää pitävän yhtä Hugh Grantin tekemän havainnon kanssa, että Englannissa sympaattisuus ja ironisuus eivät koskaan tunnu yhdistyvän samassa persoonassa. Brittiläinen ihminen on joko lämmin tai hauska, mutta ei molempia yhtä aikaa. Ironia on heille suojamuuri maailmaa vastaan, mutta samalla se myös pitää heidät maailmasta irrallaan.

Englannissa monet asiat ovat toisin näköjään myös se, mitä englantilaisesta kulttuurista ajatellaan.

Huumori on ilmeisesti aina vihreämpää meren toisella puolella.